

Posudek na magisterskou diplomovou práci

Roman Sidor, Kupecká čest na Starém Městě pražském v manuálech staroměstského desetipanského úřadu z let 1623-1661, Praha 1015, 74 s.

Ráda bych na úvod předeslala, že diplomová práce Romana Sidora budí respekt rozsahem analyzovaných pramenů, prostudované domácí i zahraniční literatury (ať již z oblasti kulturních, ekonomických či právních dějin) a zdařilým úsilím o kladení interdisciplinárních otázek. Předkládaní práce se zaměřuje na koncept cti jako na kulturně proměnlivou kategorii. Je na místě explicitně vyzdvihnout, že hotovost byla v předmoderní Evropě velmi nedostatková a málo dostupná (což diplomovou prací opakovaně probleskuje, ale mohlo ji promyšleně otevřít). Jednotlivci i instituce byly provázány sítěmi dluhů, úvěrů a tedy interdependencí, jež zanechaly nesmírně hustý a málo vytěžovaný archivní materiál. Narážíme na něj v téměř každém archivním fondu a kulturní vzdálenost dnešních badatelů ke světu raně novověkého ekonomického myšlení a praktik je vskutku velká. Proto velmi oceňuji, že Radim Sidor se ve své práci chopil jejího historicko-antropologického přemostění a usiluje o kritickou interpretaci ekonomických praktik a konceptů pražských staroměstských měšťanů 17. století.

Velmi oceňuji také historizaci a určitou demytizaci chápání dluhů (v kontrastu k dominantnímu současnému mediálnímu diskursu), mj. v návaznosti na Davida Graebera. Patrně v důsledku seznamování se s širokým okruhem odborné literatury budí diplomová práce občasně dojem určitého těkání nad množstvím prací, z nichž ne všechny mají stejnou váhu. Zejména práce Jacquese LeGoffa a Richarda van Dülmena slouží uvedení do problematiky. Možnou volbou by bylo soustředit se více na přispění do aktuálních odborných diskusí.

Některé studentovy formulace jsou překvapivé a mohly by být více precizovány. Např. na str. 14 čteme: „Podle teologa Antonina Zeby Crooka totiž „kultury hanby a cti nejsou typické pouze v oblasti Středomoří. Kultury cti se objevují i v Japonsku, Jižní Americe a v subkulturách společností, jež se za kultury cti nepovažují (např. severoamerické sportovní týmy, gangy či armádní a policejní sbory). Kultury cti se vyznačují vážností, se kterou lidé brání svou čest a v případě její ztráty bojují o její znovuzískání.“

Ovšem výčet regionů v návaznosti na Crooka je velmi limitovaný až problematický. Bylo by na místě jej formulačně upravit (např. s tím, že pro účely diplomové práce uvádí některé další dobře prozkoumané kultury cti). Jinak se text zbytečně vydává na tenký led. Některé výzkumné tradice kultur cti jsou totiž významné především proto, že významně narušují velká historická vyprávění některých regionů – vedle Středomoří či Japonska např. také Spojených Států. Celou jednu výraznou badatelskou tradici představuje např. tzv. jižanský koncept cti v jižních britských koloniích Severní Ameriky a později jižanských státech USA, kde byl koncept cti úzce konstruován v návaznosti na koncept rasy (otroci nedisponovali ctí), respektive rasové superiority a inferiority, a byl také úzce navázán na kategorie genderu a sexuality. Může nás také mj. inspirovat k důkladnějšímu tázání po genderových aspektech cti.

Na str. 15 Roman Sidor výstižně píše, že „čest je nutné vnímat jako něco svým způsobem relativního, jelikož počestný život znamenal něco trochu jiného pro krále, šlechtice, kněze, měšťana i poddaného“. Vzhledem k sociálním, genderovým, ekonomickým a dalším aspektům kódů cti se dle mne nabízí diskusní otázka pro autora, zda by bylo možné a produktivní zkoumat problematiku cti z intersekcionalní perspektivy – tedy jako kulturně utvářenou a proměnlivou konfiguraci v níž se zmíněné různé roviny protínají a mají vazbu na konstelace moci.

Dalším diskusním bodem by mohl být koncept morální ekonomie, jenž Roman Sidor užívá na str. 19. Většinou je pojem historiky a historičkami užíván v podobě, jak jej rozpracoval britský marxistický historik E. P. Thomson. Nabízelo by se tudíž vyjasnit, jak pojem chápe diplomant a jak je užíván

v aktuálním výzkumu cti a úvěru, například v kolektivní monografii Laurence Fontaine, ed., *The Moral Economy. Poverty, Credit, and Trust in Early Modern Europe*, Cambridge 2008.

Na závěr doplňuji, že práce je místy repetitivní a určitě bych doporučila připojit vždy odkaz za každým citátem, spíše než na konci odstavců (i kvůli orientaci). Každopádně velmi oceňuji náročnost a kvalitu zpracování diplomové práce a domnívám se, že splňuje požadavky kladené na kvalifikační práce v magisterském stupni studia. Práci proto doporučuji k obhajobě a navrhuji její hodnocení stupněm jedna až dva.

V Praze dne 25. ledna 2025

Doc. Veronika Čápská, Ph.D. (oponentka)

Katedra Historických věd, FHS UK